

Částečné uplatnění pohledávky

Věřitel, jenž přihlásil do insolvenčního řízení pohledávku, jejíž zajištění bylo zřízeno jedním právním jednáním pro celou zajištěnou pohledávku (jistinu i její příslušenství představované úroky, úroky z prodlení nebo náklady spojenými s vymáháním pohledávky), nemůže v přihlášce pohledávky tuto pohledávku uplatnit částečně jako zajištěnou a částečně jako nezajištěnou, ale buď zcela jako zajištěnou či zcela jako nezajištěnou. Jestliže tak věřitel přes výzvu insolvenčního správce neučiní, je důvod nepřihlížet k přihlášce pohledávky (§ 188 odst. 2 IZ) v rozsahu, v němž věřitel vadně přihlásil právo na její přednostní uspokojení ze zajištění (srov. opět obdobně § 174 odst. 3 IZ), a tedy i důvod odmítnout přihlášku (§ 185 IZ) jen co do práva na přednostní uspokojení pohledávky (co do práva uspokojení pohledávky ze zajištění).

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 NSČR 63/2018-P7-22, ze dne 30.9.2019)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v insolvenční věci dlužnice J. B., narozené XY, bytem XY, vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. KSOS 22 INS XY, o přihlášce pohledávky č. 7, o dovolání věřitele č. 7 Home Credit a. s., se sídlem v B., zastoupeného Mgr. R.P., LL.M., advokátem, se sídlem v P., proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 19. prosince 2017, č. j. KSOS 22 INS XY, 2 VSOL XY, tak, že usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 19. prosince 2017, č. j. KSOS 22 INS XY, 2 VSOL XY, se mění tak, že usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 6. září 2017, č. j. KSOS 22 INS XY, se mění tak, že přihláška pohledávky č. 7 se odmítá v části, v níž věřitel č. 7 přihlašuje právo na uspokojení první dílčí pohledávky ze zajištění.

Z odůvodnění:

Usnesením ze dne 6. září 2017, č. j. KSOS 22 INS XY, Krajský soud v Ostravě (dále jen „insolvenční soud“) odmítl přihlášku pohledávky č. 7 věřitele č. 7 a rozhodl, že se k této přihlášce nepřihlíží (bod I. výroku). Současně určil, že právní mocí tohoto rozhodnutí končí účast věřitele č. 7 v insolvenčním řízení (bod II. výroku).

Insolvenční soud vyšel zejména z toho, že:

1/ Věřitel přihlásil do insolvenčního řízení dne 21. června 2017 pohledávku v celkové výši 168.851,87 Kč sestávající ze čtyř dílčích pohledávek (č. d. P7-1). První dílčí pohledávku přihlásil věřitel jako zajištěnou; druhou, třetí a čtvrtou pohledávku jako nezajištěnou.

2/ První a druhá dílčí pohledávka jsou dle přihlášky věřitele pohledávkami představujícími nesplacenou jistinu (u druhé dílčí pohledávky též úrok z prodlení) úvěru, který byl poskytnut na základě smlouvy č. SUA15/001202 ze dne 21. února 2015 (č. d. P7-1).

3/ Dne 29. června 2017 byl věřitel vyzván insolvenční správkyní dle § 188 odst. 2 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), k opravě a doplnění jeho přihlášky tak, aby pohledávky vznikající z jednoho hmotněprávního důvodu přihlásil buď jako zajištěné nebo jako nezajištěné (č. d. P7-4/2).

4/ Věřitel přípisem doručeným soudu dne 14. července 2017 setrval na způsobu, jakým svou přihlášku do insolvenčního řízení přihlásil a doplnil ji o právní argumentaci na podporu možnosti tzv. štěpení jedné pohledávky na část zajištěnou a část nezajištěnou.

Na výše uvedeném základě – odkazuje na rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. srpna 2016, č. j. 36 ICm XY, 13 VSOL XY (KSOS 36 INS XY) – dospěl insolvenční soud k závěru, že „štěpení

pohledávek“ na zajištěné a nezajištěné je rozporné s § 5 písm. a) insolvenčního zákona.

K odvolání věřitele Vrchní soud v Olomouci v záhlaví označeným usnesením potvrdil rozhodnutí insolvenčního soudu.

K argumentaci odvolatele odvolací soud dále uvedl, že věřiteli, který má částečně zajištěnou pohledávku, nelze upírat právo přihlásit ji do insolvenčního řízení tak, jak existuje dle hmotného práva (tj. i jen částečně zajištěnou). Nemá-li však popsané štěpení pohledávky oporu v hmotném právu a v řízení, v němž je úpadek dlužníka řešen oddlužením, ji věřitel přihlásí zčásti jako zajištěnou a zčásti jako nezajištěnou, jedná se záměrem dosáhnout uspokojení pohledávky jak z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění, tak v rámci splátkového kalendáře. Takový postup je však v rozporu s principem insolvenčního řízení vyjádřeným kupříkladu v § 5 písm. a) insolvenčního zákona. Odvolací soud tak uzavřel, že pohledávku, která je považována v insolvenčním řízení za jeden hmotněprávní nárok, nelze v přihlášce pohledávky rozdělit na částečně zajištěnou a částečně nezajištěnou. Stane-li se tak, vyzve insolvenční správce věřitele k opravě přihlášky dle § 188 odst. 2 insolvenčního zákona, a to tak, aby uvedl, zda svou pohledávku přihlašuje do insolvenčního řízení celou jako zajištěnou, nebo jako nezajištěnou.

Proti usnesení odvolacího soudu podal věřitel dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného nebo procesního práva, které v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny.

Tyto otázky formuluje následovně:

- 1/ Je možné založit odmítnutí řádně a včas přihlášené pohledávky věřitele do insolvenčního řízení dlužníka pouze na základě jiného právního názoru insolvenčního správce a věřitele?
- 2/ Je možné, aby věřitel uplatnil v rámci insolvenčního řízení dlužníka pohledávku vzniklou z jednoho hmotněprávního nároku jako rozdělenou na dvě části, z nichž jednu uplatní jako zajištěnou majetkem náležícím do majetkové podstaty dlužníka a druhou jako tímto majetkem nezajištěnou?

Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

Dovolatel – odkazuje na v dovolání označená rozhodnutí Vrchního soudu v Praze – má za to, že tzv. štěpení pohledávky na část zajištěnou a nezajištěnou není v rozporu s insolvenčním zákonem, ale naopak je právem každého zajištěného věřitele.

Dále dovolatel namítá, že „soudy obou stupňů se žádným způsobem nevypořádaly s jeho námitkami“ (že svá rozhodnutí řádně neodůvodnily) a vytýká jim, že v odůvodnění svých usnesení odkazují na nepřiléhavou judikaturu, která se „parcelaci“ pohledávek věnuje pouze okrajově.

Ve vztahu k první položené otázce má dovolatel za to, že odmítnutí přihlášky nemůže být založeno pouze na odlišném právním názoru insolvenčního správce, který nemá oporu v zákoně ani rozhodovací praxi soudů.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (od 30. září 2017) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností podaného dovolání. Dovolání nesměřuje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., takže zbývá určit, zda je přípustné podle § 237 o. s. ř. (když

pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř.).

Podle ustanovení § 237 o. s. ř. pak platí, že není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Důvod připustit dovolání pro odpověď na otázku č. 1 Nejvyšší soud nemá, když na řešení této otázky napadené rozhodnutí nespočívá (takže její zodpovězení je pro výsledek dovolacího řízení právně bezcenné). Odvolací soud (ani insolvenční soud) totiž nezaložil své rozhodnutí na závěru, že řádně a včas přihlášenou pohledávku lze odmítnout „pouze na základě jiného právního názoru insolvenčního správce a věřitele“ (jak spekulativně tvrdí pouze dovolatel). Závěr, že je důvod odmítnout přihlášku dovolatelovy pohledávky, odvolací soud (a před ním insolvenční soud) zjevně přijal jako ten, který plyne z příslušných ustanovení insolvenčního zákona a označené judikatury.

Nejvyšší soud nicméně shledává dovolání přípustným pro odpověď na otázku č. 2, potud je totiž napadené rozhodnutí zčásti v rozporu s níže označenou judikaturou Nejvyššího soudu.

Nejvyšší soud se - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval nejprve tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, z nějž vyšly soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Podle ustanovení § 173 odst. 1 věty první insolvenčního zákona (které, stejně jako všechna další dále citovaná ustanovení insolvenčního zákona, po celou dobu účinnosti insolvenčního zákona nedoznalo změn), věřitelé podávají přihlášky pohledávek u insolvenčního soudu od zahájení insolvenčního řízení až do uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku.

Z ustanovení § 174 odst. 3 insolvenčního zákona plyne, že jde-li o pohledávku zajištěnou, musí věřitel v přihlášce uvést, zda uplatňuje právo na její uspokojení ze zajištění a označit druh zajištění a dobu jeho vzniku; nestane-li se tak, má se za to, že právo na uspokojení přihlašované pohledávky ze zajištění v insolvenčním řízení uplatněno nebylo.

Z ustanovení § 185 insolvenčního zákona vyplývá, že jestliže v průběhu insolvenčního řízení nastala skutečnost, na základě které se podle tohoto zákona k přihlášce pohledávky nebo k přihlášené pohledávce nepřihlíží, insolvenční soud odmítne přihlášku.

Podle ustanovení § 188 odst. 2 insolvenčního zákona, nelze-li přihlášku pohledávky přezkoumat pro její vady nebo neúplnost, vyzve insolvenční správce věřitele, aby ji opravil nebo doplnil do 15 dnů, nestanoví-li lhůtu delší. Současně jej poučí, jak je nutné opravu a doplnění provést. Přihlášky pohledávek, které nebyly včas a řádně doplněny nebo opraveny, předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu k rozhodnutí o tom, že se k přihlášce pohledávky nepřihlíží; o tomto následku musí být věřitel poučen.

K otázce způsobu přihlášení zajištěné (v hmotněprávním smyslu) pohledávky se judikatura Nejvyššího soudu ustálila na těchto závěrech:

1/ Je zcela na věřiteli (v souladu s dispoziční zásadou), zda vůbec v insolvenčním řízení uplatní právo na uspokojení své pohledávky ze zajištění. Závisí-li podle platné úpravy na rozhodnutí věřitele, zda při přihlašování svých pohledávek uplatní právo na uspokojení ze zajištění, nemůže být tento postup v rozporu se zásadami, na nichž spočívá insolvenční zákon (§ 5 insolvenčního zákona). Je-li pro věřitele výhodnější (posuzováno z ekonomického hlediska) neuplatnit právo na uspokojení ze zajištění, nemůže být jen v takovém způsobu jednání věřitele spatřována jakákoli spekulace či dokonce šikana dlužníka (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. října 2017, sen. zn. 29 NSČR 123/2015).

2/ Smyslem ustanovení § 398 odst. 3 ve spojení s § 409 odst. 3 insolvenčního zákona (jako odchylného ujednání od pravidla uvedeného v § 167 odst. 1, § 165 odst. 1 a § 8 insolvenčního zákona) není (a nemají tak být vykládána) umožnit, aby zajištěný (zástavní) věřitel, jemuž podle hmotného práva (nebo i podle procesního práva) bylo zřízeno zajištění jedním právním jednáním pro celou zajištěnou pohledávku, uplatnil takové zajištění jen pro část pohledávky a zbývající část pohledávky aby přihlásil jako nezajištěnou (což je zejména v mezích způsobu řešení úpadku oddlužením zjevně vedeno snahou ukrojit si ze „společného koláče“ pro sebe co nejvíc na úkor ostatních nezajištěných věřitelů a eliminovat pravidlo vyjádřené v § 398 odst. 3 insolvenčního zákona). Kdyby tak zajištěný věřitel učinil již ve včasné přihlášce, šlo by o přihlášku vadnou, podléhající režimu ustanovení § 188 insolvenčního zákona [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2018, sen. zn. 29 NSČR 34/2016, uveřejněné pod číslem 90/2019 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 90/2019“)].

Obdobně se vyjádřil Nejvyšší soud např. též v rozsudku ze dne 28. června 2018, sen. zn. 29 ICdo 50/2016, v usnesení ze dne 29. srpna 2018, sen. zn. 29 NSČR 150/2016, uveřejněném pod číslem 91/2019 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 91/2019“), a v rozsudku ze dne 30. srpna 2018, sen. zn. 29 ICdo 61/2016.

K pojmu „pohledávka“ Nejvyšší soud v usnesení ze dne 24. dubna 2018, sen. zn. 29 NSČR 75/2016, uveřejněném pod číslem 57/2019 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 57/2019“; ústavní stížnost proti tomuto usnesení odmítl Ústavní soud usnesením ze dne 17. září 2019, sp. zn. III. ÚS 2329/18), uzavřel, že pro účely aplikace ustanovení § 178 insolvenčního zákona se jednou pohledávkou rozumí souhrn jistiny a příslušenství pohledávky.

V R 91/2019 Nejvyšší soud také vysvětlil, že právo věřitele na uspokojení ze zajištění může být (v intencích ustanovení § 195 a § 196 insolvenčního zákona) „odděleno“ od přihlášené pohledávky samostatným popřením takto uplatněného (přednostního) pořadí pohledávky.

V projednávané věci není pochyb o tom, že ze čtyř dílčích pohledávek přihlášených dovolatelem, jsou první, druhá i třetí dílčí pohledávka pohledávkami z jedné smlouvy, tedy jednou pohledávkou ve smyslu vymezeném v R 57/2019; čtvrtá dílčí pohledávka je pohledávkou z jiného právního jednání. Z prvních třech dílčích pohledávek byla první dílčí pohledávka přihlášená jako zajištěná a druhá a třetí dílčí pohledávka jako nezajištěná. Stejně tak není pochyb o tom, že přihláška pohledávky je vadná jen ve vztahu k zajištění, nikoli ale k pravosti či výši přihlášených pohledávek.

Rozhodnutí odvolacího soudu je souladné s judikaturou Nejvyššího soudu (R 90/2019) co do závěru o nemožnosti uplatnit v přihlášce pohledávky zajištění jen k části pohledávky v případě, kdy byla pohledávka zajištěna celá jedním právním jednáním. Na tomto závěru nemá Nejvyšší soud důvod cokoli měnit ani na základě argumentace předestřené dovolatelem v projednávané věci. Souladný s citovanou judikaturou Nejvyššího soudu je i závěr odvolacího soudu, že uplatní-li věřitel v popsáném případě zajištění jen k části pohledávky, jde o přihlášku vadnou dle § 188 insolvenčního zákona.

Nesprávné je však právní posouzení odvolacího soudu v otázce, jaké jsou procesní následky neodstranění této vady přihlášky věřitelem.

Insolvenční zákon (§ 174 odst. 3) jednoznačně předpokládá, že důsledkem neuplatnění zajištění v přihlášce pohledávky je ztráta pořadí, tedy že se daná pohledávka považuje za nezajištěnou. Rovněž ustálená rozhodovací praxe Nejvyššího soudu (R 91/2019) vychází z toho, že zajištění může být od přihlášené pohledávky odděleno samostatným popřením. Řečené platí s výjimkou případu, kdy dlužník není osobním dlužníkem věřitele (k tomu srov. ustanovení § 196 odst. 2 insolvenčního zákona), o takovýto případ ale v projednávané věci nejde.

Věřitel, jenž přihlásil do insolvenčního řízení pohledávku, jejíž zajištění bylo zřízeno jedním právním jednáním pro celou zajištěnou pohledávku (jistinu i její příslušenství představované úroky, úroky z prodlení nebo náklady spojenými s vymáháním pohledávky), nemůže v přihlášce pohledávky tuto pohledávku uplatnit částečně jako zajištěnou a částečně jako nezajištěnou, ale buď zcela jako zajištěnou, či zcela jako nezajištěnou. Jestliže tak věřitel přes výzvu insolvenčního správce neučiní, je důvod nepřihlížet k přihlášce pohledávky (§ 188 odst. 2 insolvenčního zákona) v rozsahu, v němž věřitel vadně přihlásil právo na její přednostní uspokojení ze zajištění (srov. opět obdobně § 174 odst. 3 insolvenčního zákona), a tedy i důvod odmítnout přihlášku (§ 185 insolvenčního zákona) co do práva na přednostní uspokojení pohledávky (co do práva uspokojení pohledávky ze zajištění).

Rozhodnutí odvolacího soudu je tedy nesprávné co do závěru, že pro neodstranění vad přihlášky pohledávky při uplatnění zajištění, má být přihláška pohledávky odmítnuta v celém rozsahu.

Námítkou, že soudy svá rozhodnutí řádně neodůvodnily, vystihuje dovolatel z obsahového hlediska tzv. jinou vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Potud jsou nicméně obě rozhodnutí soudů nižších stupňů souladná s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu, konkrétně se závěry obsaženými v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. června 2013, sp. zn. 29 Cdo 2543/2011, uveřejněném pod číslem 100/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 100/2013“).

V R 100/2013 Nejvyšší soud vysvětlil, že měřítkem toho, zda rozhodnutí soudu prvního stupně je či není přezkoumatelné, nejsou požadavky odvolacího soudu na náležitosti odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně, ale především zájem účastníků řízení na tom, aby mohli náležitě použít v odvolání proti tomuto rozhodnutí odvolací důvody. I když rozhodnutí soudu prvního stupně nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly

- podle obsahu odvolání - na újmu uplatnění práv odvolatele. Obdobně platí, že i když rozhodnutí odvolacího soudu nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly
- podle obsahu dovolání - na újmu uplatnění práv dovolatele.

Poměrováno těmito závěry, dotčená rozhodnutí zjevně nebyla nepřezkoumatelná, když z nich zcela zřetelně a srozumitelně plynou důvody, pro které dospěly nižší soudy k závěru, že přihláška pohledávky má být odmítnuta. K tomu lze dodat, že z ustanovení § 157 odst. 2 o. s. ř. [které upravuje náležitosti odůvodnění písemného vyhotovení rozsudku, platí obdobně pro odůvodnění usnesení, jímž se rozhoduje ve věci samé (§ 169 odst. 4 o. s. ř.) a přiměřeně se prosazuje i pro odůvodnění rozhodnutí vydaných odvolacím soudem (§ 211 o. s. ř.)] ani z práva na spravedlivý proces nelze dovozovat povinnost soudů vypořádat se s každou jednotlivou námítkou účastníka řízení. Jak opakovaně vysvětlil Ústavní soud, není porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná (srov. náleží Ústavního soudu ze

dne 12. února 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, uveřejněný pod číslem 26/2009 Sbírký nálezů a usnesení Ústavního soudu, nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 14. června 2012, sp. zn. III. ÚS 3122/09). Rozhodnutí odvolacího soudu těmto požadavkům vyhovuje.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se pak nepodávají ani ze spisu.

Protože dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. uplatnil věřitel zčásti po právu, a jelikož dosavadní výsledky řízení ukazují, že o věci může rozhodnout přímo dovolací soud, Nejvyšší soud podle § 243d odst. 1 písm. b) o. s. ř. dovoláním napadené usnesení odvolacího soudu změnil tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto usnesení.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělků \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ochrana spotřebitele \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovněprávní vztah \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určení otcovství \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Jméno v obchodní firmě právnické osoby](#)